

Medicines contra l'abstenció

- Avantatges i inconvenients de l'elecció per sistema majoritari, preferencial o per llistes obertes

FRANCESC PALLARÉS*
EL PERIÓDICO DE CATALUNYA, 3.07.07

Algunes opinions han plantejat aquests dies la modificació de diversos aspectes de la nostra organització institucional com un mitjà, entre altres, per frenar el desenvolupament de percepcions crítiques de la política i els polítics així com el creixent abstencionisme. Una línia d'arguments proposa canvis en el sistema electoral com a remei per combatre aquestes tendències. La introducció del vot preferencial, les llistes obertes o la creació de circumscripcions uninominals són les alternatives més comunament plantejades.

Una altra línia d'arguments apunta als pactes postelectorals com una de les causes d'allunyament i decepció dels ciutadans de la política. Em referiré a aquest aspecte en una segona entrega.

En relació amb el sistema electoral, un argument molt comú és ser crític amb les llistes tancades i bloquejades tal com s'estableixen per a les eleccions al Parlament i al Congrés: al votar per un partit es vota una llista de candidats en què no es poden modificar ni els noms ni el seu ordre de prelación.

¿VOT preferencial? Davant d'això, i per tal d'acostar electors i representants, es planteja introduir el vot preferencial perquè l'elector, a més a més de poder escollir entre llistes diferents, pugui expressar les seves preferències entre els candidats de la llista que vol votar. En perspectiva comparada, l'adopció d'aquest model, que sempre introdueix més complexitat, ofereix un escenari divers de dissenys i el seu balanç presenta tant aspectes positius com negatius des del punt de vista del bon funcionament de la relació de representació. En tot cas, l'experiència comparada no alimenta les pors al desenvolupament de tensions i inestabilitat a l'interior dels partits com a conseqüència dels incentius a la competitivitat interna que incorpora. Tampoc mostra efectes electorals rellevants, ja que en pocs casos s'ha alterat l'ordre de candidats proposat pel partit (al centrar els mitjans de comunicació la seva atenció en els

principals dirigents, ignoren els altres candidats i hi ha poc coneixement d'aquests entre els electors). En principi tot indica que la seva adopció a Espanya se situaria en aquests paràmetres d'efectes globalment limitats. Per això, en la mesura en què es pugui satisfer un sector més exigent i contribueixi a incrementar el sentit d'eficàcia política en un sector de ciutadans, la seva aplicació podria tenir efectes positius, encara que limitats.

¿LLISTES OBERTES? Per a altres no es tractaria només d'expressar preferències dins d'una llista, sinó de poder votar pels candidats que un prefereixi encara que siguin de diversos partits. En principi, podria semblar que ofereix una solució per a electors amb indiferència entre opcions i per als quals el factor personal seria l'element principal. De totes maneres, la dinàmica competitiva del sistema és la que s'imposa. És el cas actual del Senat, on, en un marc de gran desconeixement dels candidats, pràcticament tots els electors voten els aspirants del partit pel qual voten al Congrés. De totes maneres el gran tema en relació amb aquesta modificació és que implicaria adoptar un sistema majoritari en lloc del proporcional.

¿DISTRICTES uninominals? Una altra línia d'argumentació planteja la creació de districtes on s'elegeix un únic representant, a una o a dues voltes. Al ser més petits territorialment i demogràficament que les actuals circumscripcions s'afavoriria una relació més directa entre l'elector i el representant o candidat. Una primera intuïció semblaria reforçar aquest argument. No obstant, comencen a aparèixer interrogants sobre la relació directa quan pensem que es tracta d'elegir un diputat per cada 50.000 habitants en el cas del Parlament, o per cada 125.000 habitants en el cas del Congrés. O si considerem que amb els actuals sistemes de comunicació els avantatges de la proximitat que hauria pogut tenir la circumscripció petita en altres temps avui pràcticament han desaparegut. O que la més gran mobilitat territorial (de residència i de feina) avui dia desborda els districtes uninominals. A més a més, l'experiència de països amb aquest tipus de divisió, com França, el Regne Unit, els Estats Units o Canadà, tampoc afavoreix aquella primera impressió. Presenten fins i tot situacions paradoxals, com un elevat percentatge de diputats de circumscripció que no viuen en aquesta. En conjunt, tant a la premsa com a les

publicacions acadèmiques d'aquests països són freqüents les referències a problemes de desconexió entre representants i electors semblants als que detectem al nostre país.

Però les circumscripcions uninominals impliquen un sistema majoritari, ja que només hi pot haver un guanyador. Aquest és un factor de gran distorsió en la relació de representació, ja que tots els electors el vot dels quals no va al candidat vencedor es queden sense representació i el seu vot és ignorat. Però la consideració dels importants efectes d'un sistema majoritari --que la Constitució no admet-- va molt més enllà dels límits i la intenció d'aquest article. En qualsevol cas, la falta de connexió entre representants i representats no depèn de la grandària de la circumscripció.

*Catedràtic de Ciència Política. Universitat Pompeu Fabra